

ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ

وسدے رہن

پنجابی

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

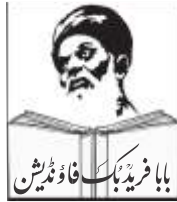
ਹੈਰੋਨਰ ਸਨਗھ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

التھا:

صفیہ حیات

ਸਫ਼ੀਆ ਹਯਾਤ

پہلی وار: 2022ء
شاعر: ہر وندر سنگھ
التھا: صفیہ حیات

WASDY REHAN PUNJABI

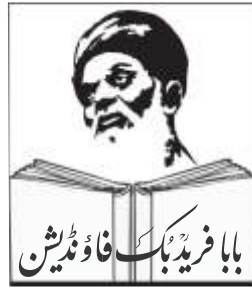
Poetry by: Harvider Singh

Contect: call #: 9779089450

Email: jdesoharvinder63@gmail.com

Transliteration: Safia Hayyat

Tilte by: Swarn Savi

* فہرست *

5	شالاورسدرے رہن پنجابی سالا وّسده ررررر پنجاہی	1
9	جیہڑی دنڈی سی اسیس جیہڑی دینڈی سی اسیس	2
16	بے آب پنچ آب بہابہ پنچ بہابہ	3
20	ابو اچے میں موئی نہی اؤبھ اچے مے مےہی نہی	4
26	جے خان نہ ہندے جے خان نا ہندے	5
33	کینسر دی سیاست کوسر دی سیاست	6
37	چٹا چٹ گیا پنجاب دی جوانی چٹا چٹ گیا پنجاہ دی جوانی	7
41	میں بھارت پاکستان مچھ نہیں وکھدا میں بھارت پاکستان مچھ نہیں وکھدا	8
46	سانجھاں دے سانجھے ترانے ہی گایے سانجھاں دے سانجھے ترانے ہی گایے	9

50	پنجاب جغرافیے دی لکیر نہیں پنجاب جغرافیے دی لکیر نہیں	10
54	پنڈوں ماں آئی ہے پنڈوں ماں آئی ہے	11
58	اصلی کوہ نور - صوفیہ دلپ سنگھ اصلی کوہ نور - صوفیہ دلپ سنگھ	12
64	مے دانے مے دانے	13
68	اچا برج لاہور بنام افضل احسن رندھاوا اچا برج لاہور بنام افضل احسن رندھاوا	14
72	ماں بولی دی صفت وچ کجھ لفظ ماں بولی دی صفت وچ کجھ لفظ	15

شالا و سدے رہن پنجابی

دوویں پنجاباں اتے کل عالم دے پنجابیاں دی سلامتی اتے خیر لئی اک گیت

شالا و سدے رہن پنجابی میرے دونوں پنجاباں دے
چھیل چھیلے تے اکھیلے پتر ایہہ پنج آباں دے...

اکوماں دے جائے ایہہ ہمسائے نے
بھانویں وکھ وکھ تھائیں ڈیرے لائے نے
ایہہ خوشبوئیاں وڈن لئی ہی آئے نے
مہکاں دے و نجاڑے جداں ہندے پھل گلاباں دے
شالا و سدے رہن پنجابی میرے دونوں پنجاباں دے...

جدوں سکندر کوئی بند ایہہ پورس بن جاندا ہے نے
دلے شیر پنجابی بن کے اپنی اکھ بچاؤندے نے
اُدھم سنگھ محمد بن ویری نوں مار مکاؤندے نے
نت مہماں ایہناں نوں تے سدا ہی پیر رکاباں تے
شالا و سدے رہن پنجابی میرے دونوں پنجاباں دے...

ایہہ پریتاں دیاں ریتاں والے بے پرواہ البیلے
بھنگڑے لڈیاں جھومر پاؤندے رب ایہناں نال کھیلے
گروآں پیر فقیراں دے ایہہ رل مل لاؤندے میلے
کرت کریندے شکر مناؤندے رکھدے شوق نواباں دے
شالاوسدے رہن پنجابی میرے دونوں پنجاباں دے...

سا نجھی ماں بولی دے پتر ایہہ پنجابی سارے نے
چشتی نانک باہو بلا روشن اچ منارے نے
ست سمندر پار تیک وی ایہناں دے پاسارے نے
لمیاں خوب اڑاناں بھر دے جھنڈ جویں سرخاباں دے

شالاوسدے رہن پنجابی میرے دونوں پنجاباں دے.
شالاوسدے رہن پنجابی جتھے وی اوہوسدے نے
ہسدے رہن سدا ہی جیکن کھڑ دے ہوئے پھل ہسدے نے
ایہہ پر رہن سدا مل جل کے ماں جائے جیوں وسدے نے
تقسیمیاں دے نال سدا ہی پئے نے پیش عذاباں دے
شالاوسدے رہن پنجابی میرے دوویں پنجاباں دے...

ਸ਼ਾਲਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ*

ਸ਼ਾਲਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੇ ਦੇਵੇਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ
ਛੈਲ ਛਬੀਲੇ ਤੇ ਅਣਖੀਲੇ ਪੁੱਤਰ ਇਹ ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦੇ...

ਇੱਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਜਾਏ ਇਹ ਹਮਸਾਏ ਨੇ
ਭਾਵੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਡੇਰੇ ਲਾਏ ਨੇ
ਇਹ ਖੁਸ਼ਬੋਈਆਂ ਵੰਡਣ ਲਈ ਹੀ ਆਏ ਨੇ
ਮਹਿਕਾਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਜਿੱਦਾਂ ਹੁੰਦੇ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬਾਂ ਦੇ
ਸ਼ਾਲਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੇ ਦੇਵੇਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ...

ਜਦੋਂ ਸਿਕੰਦਰ ਕੋਈ ਬਣਦਾ ਇਹ ਪੇਰਸ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਦੁੱਲੇ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬਣਕੇ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਬਚਾਉਂਦੇ ਨੇ
ਊਧਮ 'ਸਿੰਘ ਮੁਹੰਮਦ' ਬਣ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਂਦੇ ਨੇ
ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਪੈਰ ਰਕਾਬਾਂ ਤੇ
ਸ਼ਾਲਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੇ ਦੇਵੇਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ...

---

* (ਦੇਵੇਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਆਲਮ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਅਤੇ ਖ਼ੈਰ ਲਈ ਇੱਕ ਗੀਤ)

ਇਹ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬੇਪਰਵਾਹ ਅਲਬੇਲੇ
ਭੰਗੜੇ ਲੁੱਡੀਆਂ ਝੂਮਰ ਪਾਉਂਦੇ ਰੱਬ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਖੇਲੇ
ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਰਲ ਮਿਲ ਲਾਉਂਦੇ ਮੇਲੇ
ਕਿਰਤ ਕਰੋਂਦੇ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਰੱਖਦੇ ਸ਼ੈਕ ਨਵਾਬਾਂ ਦੇ
ਸ਼ਾਲਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੇ ਦੇਵੇਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ...

ਸਾਂਝੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਰੇ ਨੇ
ਚਿਸ਼ਤੀ ਨਾਨਕ ਬਾਹੂ ਬੁੱਲਾ ਰੋਸ਼ਨ ਉੱਚ ਮੁਨਾਰੇ ਨੇ
ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਤੀਕ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸਾਰੇ ਨੇ
ਲੰਮੀਆਂ ਖੂਬ ਉਡਾਨਾਂ ਭਰਦੇ ਝੁੰਡ ਜਿਵੇਂ ਸੁਰਖਾਬਾਂ ਦੇ
ਸ਼ਾਲਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੇ ਦੇਵੇਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ...

ਸ਼ਾਲਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਵੱਸਦੇ ਨੇ
ਹੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਸਦਾ ਹੀ ਜੀਕਣ ਖਿੜਦੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਹੱਸਦੇ ਨੇ
ਐਪਰ ਰਹਿਣ ਸਦਾ ਮਿਲਜੁਲ ਕੇ ਮਾਂ ਜਾਏ ਜਿਉਂ ਵੱਸਦੇ ਨੇ
ਤਕਸੀਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਪਏ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਬਾਂ ਦੇ
ਸ਼ਾਲਾ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੇ ਦੇਵੇਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ...

جیہڑی دیندی سی اسیس

جیہڑی دیندی سی اسیس سچے شہداں دے نال
میرے سامنے اوہ ماں بولی مری جاندی آ
کنڈ کر کے اولاد ہے پواندی ول کھڑی
بھرے من نال وکھ کے ماں جری جاندی آ
جیہڑی آکھدی سی جیندار ہوئیں جین جو گیا
میرے سامنے اوہ ماں میری مری جاندا...
جیہڑی دیندی سی...

ایہدے کرماں تے دھرماں نے ڈاکہ ماریا
بھائی ملیاں مولانیاں نے ونڈ ماریا
ایہنوں اپنی اولاد نے ہی درکاریا
ایہنوں پوٹا پوٹا ٹوٹا ٹوٹا کر ماریا
ایہدی اپنی ہوئی ونڈ جینے توڑ سٹی کنڈ
بے غیرتی انس سبھ جری جاندی ہے
جیہڑی دیندی سی...

پنج آباں دی ایہہ جانی، سرخاب مرغانی
جد پتاتے آئی سارے مچ گئی دہائی
پنچھی کنے پرواس دے وی نال ایہہ لیائی
ارج پانی پانی پانیاں 'مچ اپنے پرانی
سبھ سک چلے آب، مک چلے سارے خواب
سک چلے ایہدے ماییاں جے راوی تے چناب
پانی آباں والا اکھیاں 'مچ بھری جاندی آ
جیہڑی دیندی سی اسیس...

ناتھ جو گیاں دے ویہڑے کھیڈ ہوئی ٹیاری
گرو صوفیاں فقیراں کیتا لاڈ تے پیار
پنج آباں دے دوا باں 'وچ گلاں چلیاں
جد عربی تے فارسی نے کیتا آشنکار
کتے بلانال نچے کتے رانجھانال گاوے

سارے نال پنج اٹھے ٹلے تکیئے مزار
تری جاندی دی مڑک لوک تک تک کے
سارے اکھدے سی ویکھو ویکھو پری جاندی آ
جیہڑی دندی سی اسیس...

کنے عطراں دے عرق نے ایہدے 'نچ سمائے
 سچے پاتشاہ دے بول، واک شبد ایہہ گائے
 ایہہ مکیاں دا جتے قرآن دی آذان
 جوگی الکھ جگائے گر وخلق جگائے
 ایہدی آتما 'نچ پریتاں دیاں ریتاں بھریاں
 ایہدے گیتاں دچوں بھنی بھنی خشبوئی آوے
 جو سی کدے پڑانی گولی بن گئی نتانی
 نمو جھوئی ہو نمائی من بھری جاندی آ
 جیہڑی دیندی سی اسیس ....

اس دیس دیاں ماواں اوہتوں مکھ موڑیا
 ننھے بالاں نوں وی ایہدے بولاں توں وچھوڑیا
 ماں نوں چھڈ کے بیگانیاں ویرانیاں دے وچ
 دھیاں پتراں نے وڈے گھریں ساک جوڑیا
 ایہنوں مولوں ہی وسار ایہد اکر ترسکار
 ایہدے دودھ دا قرض اوہناں انج موڑیا

کلی کوچ کر لاوے ٹھامان سارے داعوے
 جگول مک چلا سیر منوڈری جاندی آ
 جیہڑی دیندی سی اسیس ....

اٹھو شیر دلیوتے اٹھو دھیوں رانیوں
درد و نڈاؤ ماں دا مرض وی جانیوں
مالوے دے پتر و مجھیل تے دوا بیو
ساغراں توں پارتے لاہور دے پنجابو
کون آکھو ساریاں نوں اوئے! چین جو گیو
کہن والی تے ماں جدوں مری جاندی آ
جیہڑی دیندی سی اسیس....

ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਸੀਸ

ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਸੀਸ ਸੁੱਚੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਮਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ
ਕੰਡ ਕਰਕੇ ਔਲਾਦ ਹੈ ਪੁਆਂਦੀ ਵੱਲ ਖੜੀ
ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਮਾਂ ਜਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ
ਜਿਹੜੀ ਆਖਦੀ ਸੀ ਜੀਂਦਾ ਰਵੂੰ ਜੀਣ ਜੋਗਿਆ
ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਮਾਂ ਮੇਰੀ ਮਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ...
ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ...

ਇਹਦੇ ਕਰਮਾਂ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ
ਭਾਈ ਮੁੱਲਿਆਂ ਮੈਲਾਣਿਆਂ ਨੇ ਵੰਡ ਮਾਰਿਆ
ਇਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੇ ਹੀ ਦੁਰਕਾਰਿਆ
ਇਹਨੂੰ ਪੇਟਾ ਪੇਟਾ ਟੇਟਾ ਟੇਟਾ ਕਰ ਮਾਰਿਆ
ਇਹਦੀ ਏਨੀ ਹੋਈ ਵੰਡ ਜਿਹਨੇ ਤੋੜ ਸੁੱਟੀ ਕੰਡ
ਬੇਗੈਰਤੀ ਅਣਸ ਸਭ ਜਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ...

ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜਾਈ, ਸੁਰਖਾਬ ਮੁਰਗਾਈ
ਜਦ ਪੱਤਣਾਂ ਤੇ ਆਈ ਸਾਰੇ ਮੱਚਗੀ ਦੁਹਾਈ

ਪੰਛੀ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਵੀ ਨਾਲ ਇਹ ਲਿਆਈ
ਅੱਜ ਪਾਈ ਪਾਈ ਪਾਈਆਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਪਰਾਈ
ਸਭ ਸੁੱਕ ਚੱਲੇ ਆਬ ,ਸੁੱਕ ਚੱਲੇ ਸਾਰੇ ਖਾਬ
ਸੁੱਕ ਚੱਲੇ ਇਹਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਏ ਰਾਵੀ ਤੇ ਚਨਾਬ
ਪਾਈ ਆਬਾਂ ਵਾਲਾ ਅੱਖੀਆਂ 'ਚ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ
ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਸੀਸ...

ਨਾਥ ਜੇਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਖੇਡ ਹੋਈ ਮੁਟਿਆਰ
ਗੁਰੂ ਸੂਫੀਆਂ ਫਕੀਰਾਂ ਕੀਤਾ ਲਾਡ ਤੇ ਪਿਆਰ
ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦੇ ਦੁਆਬਾਂ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ
ਜਦ ਅਰਬੀ ਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਆ ਸਿੰਗਾਰ
ਕਿਤੇ ਬੁੱਲਾ ਨਾਲ ਨੱਚੇ ਕਿਤੇ ਰਾਂਝਾ ਨਾਲ ਗਾਵੇ
ਸਾਰੇ ਨਾਲ ਨੱਚ ਉਠੇ ਟਿੱਲੇ ਤਕੀਏ ਮਜ਼ਾਰ
ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਦੀ ਮੜਕ ਲੋਕ ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੇ
ਸਾਰੇ ਆਖਦੇ ਸੀ ਵੇਖੇ ਵੇਖੇ ਪਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ
ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਸੀਸ ...

ਕਿੰਨੇ ਇਤਰਾਂ ਦੇ ਅਰਕ ਨੇ ਇਹਦੇ 'ਚ ਸਮਾਏ
ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੋਲ ,ਵਾਕ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਗਾਏ
ਇਹ ਮੱਕਿਆਂ ਦਾ ਹੱਜ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਨ
ਜੇਗੀ ਅਲਖ ਜਗਾਏ ਗੁਰੂ ਖਲਕ ਜਗਾਏ
ਇਹਦੀ ਆਤਮਾ 'ਚ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦੀਆ ਰੀਤਾਂ ਭਰੀਆਂ
ਇਹਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਿੰਨੀ ਭਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਆਵੇ
ਜੇ ਸੀ ਕਦੇ ਪਟਰਾਈ ਗੋਲੀ ਬਣਗੀ ਨਿਤਾਈ
ਨਿੰਮੇਝੂਈ ਹੇ ਨਿਮਾਈ ਮਨ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ
ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਸੀਸ....

ਇਸ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਇਹਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜਿਆ

ਉਹਨਾ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹਦੇ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ
ਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਵੀਰਾਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ
ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਘਰੀਂ ਸਾਕ ਜੋੜਿਆ
ਇਹਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਵਿਸਾਰ ਇਹਦਾ ਕਰ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ
ਇਹਦੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਉਹਨਾ ਇੰਜ ਮੋੜਿਆ
ਕੱਲੀ ਕੂੰਜ ਕੁਰਲਾਵੇ ਟੁੱਟਾ ਮਾਣ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ
ਜੱਗੋਂ ਮੁੱਕ ਚੱਲਾ ਸੀਰ ਮਨੇ ਡਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ
ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਸੀਸ ....

ਉਠੈ ਸ਼ੇਰ ਦੁੱਲਿਓ ਤੇ ਉਠੈ ਧੀਓਂ ਰਾਣੀਓਂ
ਦਰਦ ਵੰਡਾਓ ਮਾਂ ਦਾ ਮਰਜ਼ ਵੀ ਜਾਣਿਓਂ
ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰੇ ਮਝੈਲ ਤੇ ਦੁਆਬੀਓ
ਸਾਗਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਓ
ਕੌਣ ਆਖੂ ਸਾਰਿਆਂ ਓਏ ! ਜੀਣ ਜੇਗਿਓ
ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਮਾਂ ਜਦੋਂ ਮਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ
ਜਿਹੜੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਸੀਸ ....

بے آب پنج آب

پنج آباں دا پنجاب ہی، بے آب ہوئی جاندا اے
بوٹا بوٹا ہے اداس تے منکھ روئی جاندا اے۔

جنڈکراں کریراں نوں سوال پچھدے
ساڈے ساوے ساوے پتے نے کیوں جاندا سکدے
ٹاہلی بیریاں بروٹے کیوں نے جاندا مکدے
پانی جڑھاں توں کیوں دور دور ہوئی جاندا اے
پنج آباں دا پنجاب ہی...

جنہاں پانیاں حیاتی والا گیت گایا سی
خالی انکاسہ وطن دا بھر وایا سی
خالی گیانہ سوالی جو وی در آیا سی
ارج کھیت کھیت، ریت ریت ہوئی جاندا اے
پنج آباں دا پنجاب ہی...

آب مک گئے تاں پنجاب مک جانا اے
ساوا ساوا حسن شباب مک جانا اے
راوی سک جانی تے چناب سک جانا اے
وترنہ سانبھیا جے پینا کچھتا نا اے
اٹھو جاگو جی جناب کی ایہہ ہوئی جاندا اے؟
پنج آباں دا پنجاب ہی

جیویں آخری سمیں تے کوئی وا جاں ماردا
جیویں زندگی دی بازی کوئی جاندا ہاردا
میتوں مرنو بچا لو جویں ہے پکاردا
پنج آباں داوی حال اوہی ہوئی جاندا اے
پنج آباں دا پنجاب ہی...

ਬੇਆਬ ਪੰਜ ਆਬ

ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ , ਬੇਆਬ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ
ਬੂਟਾ ਬੂਟਾ ਹੈ ਉਦਾਸ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਜੰਡ ਕਿੱਕਰਾਂ ਕਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ
ਸਾਡੇ ਸਾਵੇ ਸਾਵੇ ਪੱਤੇ ਨੇ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਸੁੱਕਦੇ
ਟਾਹਲੀ ਬੇਰੀਆਂ ਬਰੋਟੇ ਕਿਉਂ ਨੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁੱਕਦੇ
ਪਾਣੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ
ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ...

ਜਿਹਨਾ ਪਾਣੀਆਂ ਹਯਾਤੀ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਸੀ
ਖਾਲੀ ਅੰਨ-ਕਾਸਾ ਵਤਨ ਦਾ ਭਰਵਾਇਆ ਸੀ
ਖਾਲੀ ਗਿਆ ਨਾ ਸਵਾਲੀ ਜੇ ਵੀ ਦਰ ਆਇਆ ਸੀ
ਅੱਜ ਖੇਤ ਖੇਤ ,ਰੇਤ ਰੇਤ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ
ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ...

ਆਬ ਮੁੱਕ ਗਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮੁਕ ਜਾਣਾ ਏ
ਸਾਵਾ ਸਾਵਾ ਹੁਸਨ ਸ਼ਬਾਬ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਏ
ਰਾਵੀ ਸੁੱਕ ਜਾਣੀ ਤੇ ਚਨਾਬ ਸੁੱਕ ਜਾਣਾ ਏ

ਵੱਤਰ ਨਾ ਸਾਂਭਿਆ ਜੇ ਪੈਣਾ ਪਛਤਾਣਾ ਏ
ਉਠੋ ਜਾਗੋ ਜੀ ਜਨਾਬ ਕੀ ਇਹ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ ?
ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ...

ਜਿਵੇਂ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦਾ
ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਰਦਾ
ਮੈਨੂੰ ਮਰਨੇ ਬਚਾ ਲਓ ਜਿਵੇਂ ਹੈ ਪੁਕਾਰਦਾ
ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਾਲ ਓਹੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ
ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ...

ابو اے میں موئی نہی

دھی اک جی جدوں چراں بعد مایاں دے
ہوئیاں سی مراداں سبھ پوریاں
چاواں نال پالیا سی لاڈاں دے پنگھوڑے پاکے
بھل سبھ تھڑاں مجبوریاں۔

کلی کلی دھی سی جو جی کل کوڑے 'ج
پتاں نالوں ودھ کے پیاری سی
ماں دی تاں چند سی تے پتا دی وی جان سی اوہ
ویراں دی وی چھندی تے دلاری سی
تائے چاچے دادے جدوں کڑے کڑے سد دے تاں
جاپے 'واج دھرتی نوں ماری سی
گڈیاں پٹولیاں دے والی کھیڈ، کھیڈ جدو
ہوگئی اوہ بھر ٹیاری سی
اُچیاں اکاشاں وچ پھرے دور اڈدی تے

سپنے 'چ کوئی راج کمار سی
امی نال رل کے سہیلیاں دے نال بہہ کے
کیتا سارا داج وی تیار سی
دریاں کی وریاں تے باغ پھلکاری کھیس
پلنگھاں دی رنگی نواری سی
ٹاہلی داصندوق آیا بن کے لاہوروں ٹوماں
جتی وی قصوری تلے دھاری سی

سپنے ایہہ دھی دے سی رہ گئے کوارے سارے
لڈ نوں تے ہور منظور سی
پے گئے اجاڑے گھگ وسدے پنجاب وچ
سراں نوں کوئی چڑھیا فتور سی۔
نراں سر کفن سی بجھ گئے راتورات
مانگاں وچ خون دے سیندور سی
سدھراں دے نال دھیاں پالیاں سی ماییاں جو

مارن نوں ہوئے مجبور سی
دھیاں ٹیارسن، نر نہیں ناریاں سی
ابھی بس ایہناں دا قصور سی
کنیاں نے سی کھوہاں وچ خود چھالاں ماریاں
وڈھے کئی سکلیاں نے پور سی

لاڈاں نال پالی اس دھی ڈاڈاں ماریاں
کئی جدوں پئی کنسوہ سی
کہ باپو چاچے تائے دادے مارن توں پہلاں اوہنوں
گل لگ لگ رہے روسی

بھرے من نال سبھ آکھیا سی باپ نوں ہی
اپنی جانی دی لوے جان نوں
بے پت ہون تے بیگانے انگلیں چھوہن نالوں
مار دیو و آپ سنتان نوں
کر کے پہاڑ جیر اپتائے جاں کڈھیا
چک کے میانو کرپان نوں
وار کیتا زور نال پر ہتھ کنہ گئے
مارے کنج اپنی ہی جان نوں

کر کے جاں وار باپ آیا باہر بھباں مار
دھی دی آواز پچھوں آئی سی
ابو میں نئی موئی حالے وار تیتھوں کنب گیا
کیونکہ تیری اپنی میں جانی سی
کر ہو روار مینوں پوری طرح مار، ابا
مینوں وی 'آزادی' پوری چاہیدی

ਅੱਬੂ ਅਜੇ ਮੈ ਮੇਈ ਨਹੀ

ਧੀ ਇੱਕ ਜੰਮੀ ਜਦੋਂ ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ
ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਮੁਰਾਦਾਂ ਸਭ ਪੂਰੀਆਂ
ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਲਾਡਾਂ ਦੇ ਪੰਝੂੜੇ ਪਾ ਕੇ
ਭੁੱਲ ਸਭ ਖੁੜਾਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ।

ਕੱਲੀ ਕੱਲੀ ਧੀ ਸੀ ਜੇ ਜੰਮੀ ਕੁੱਲ ਕੇੜਮੇ 'ਚ
ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧਕੇ ਪਿਆਰੀ ਸੀ
ਮਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਜਿੰਦ ਸੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵੀ ਜਾਨ ਸੀ ਉਹ
ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਛਿੰਦੀ ਤੇ ਦੁਲਾਰੀ ਸੀ
ਤਾਏ ਚਾਚੇ ਦਾਦੇ ਜਦੋਂ ਕੁੜੇ ਕੁੜੇ ਸੱਦਦੇ ਤਾਂ
ਜਾਪੇ 'ਵਾਜ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਸੀ
ਗੁੱਡੀਆਂ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੀ ਖੇਡ, ਖੇਡ ਜਦੋਂ
ਹੋ ਗਈ ਉਹ ਭਰ ਮੁਟਿਆਰ ਸੀ
ਉੱਚਿਆਂ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰੇ ਦੂਰ ਉੱਡਦੀ ਤੇ
ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਕੋਈ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸੀ
ਅੰਮੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ
ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਦਾਜ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸੀ

ਦਰੀਆਂ ਕੀ ਵਰੀਆਂ ਤੇ ਬਾਗ ਫੁਲਕਾਰੀ ਖੇਸ
ਪਲੰਘਾਂ ਦੀ ਰੰਗਲੀ ਨਵਾਰ ਸੀ
ਟਾਹਲੀ ਦਾ ਸੰਦੂਕ ਆਇਆ ਬਣ ਕੇ ਲਾਹੌਰੋਂ ਟੂਮਾਂ
ਜੁੱਤੀ ਵੀ ਕਸੂਰੀ ਤਿੱਲੇਧਾਰ ਸੀ ।

ਸੁਪਨੇ ਇਹ ਧੀ ਦੇ ਸੀ ਰਹਿ ਗਏ ਕੁਆਰੇ ਸਾਰੇ
ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ
ਪੈ ਗਏ ਉਜਾੜੇ ਘੁੱਗ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ
ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੜਿਆ ਫਤੂਰ ਸੀ ।

ਨਰਾਂ ਸਿਰ ਕਫਨ ਸੀ ਬੱਝ ਗਏ ਰਾਤੇ ਰਾਤ
ਮਾਂਗਾਂ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੇ ਸੰਧੂਰ ਸੀ
ਸੱਧਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧੀਆਂ ਪਾਲੀਆਂ ਸੀ ਮਾਪਿਆਂ ਜੇ

ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਹੋਏ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ
ਧੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰ ਸਨ , ਨਰ ਨਹੀਂ ਨਾਰੀਆਂ ਸੀ
ਇਹੀ ਬਸ ਉਹਨਾ ਦਾ ਕਸੂਰ ਸੀ
ਕਈਆਂ ਨੇ ਸੀ ਖੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ
ਵੱਢੇ ਕਈ ਸਕਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰ ਸੀ।

ਲਾਡਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲੀ ਇਸ ਧੀ ਡਾਡਾਂ ਮਾਰੀਆਂ
ਕੰਨੀ ਜਦੋਂ ਪਈ ਕਨਸੇਅ ਸੀ
ਕਿ ਬਾਪੂ ਚਾਚੇ ਤਾਏ ਦਾਦੇ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨੂੰ
ਗਲ ਲਗ ਲਗ ਰਹੇ ਰੇ ਸੀ।

ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਭ ਆਖਿਆ ਸੀ ਬਾਪ ਨੂੰ ਹੀ
ਆਪਣੀ ਜਾਈ ਦੀ ਲਵੇ ਜਾਨ ਨੂੰ
ਬੇਪੱਤ ਹੋਣ ਤੇ ਬਿਗਾਨੇ ਅੰਗੀ ਛੋਹਣ ਨਾਲੋਂ
ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਆਪ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ
ਕਰਕੇ ਪਹਾੜ ਜੇਰਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਾਂ ਕੱਢਿਆ
ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਿਆਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਨੂੰ
ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜੇਰ ਨਾਲ ਪਰ ਹੱਥ ਕੰਬ ਗਏ
ਮਾਰੇ ਕਿੰਜ ਆਪਣੀ ਹੀ ਜਾਨ ਨੂੰ।

ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਵਾਰ ਬਾਪ ਆਇਆ ਬਾਹਰ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ
ਧੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਿੱਛੋਂ ਆਈ ਸੀ
ਅੱਬੂ ਮੈਂ ਨਈ ਮੇਈ ਹਾਲੇ ਵਾਰ ਤੇਥੋਂ ਕੰਬ ਗਿਆ
ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ ਆਪਣੀ ਮੇ ਜਾਈ ਸੀ
ਕਰ ਹੋਰ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਮਾਰ ,ਅੱਬਾ
ਮੈਨੂੰ ਵੀ 'ਅਜਾਦੀ' ਪੂਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ।

جے خان نہ ہندے*

جے خان نہ ہندے

خانگاہاں نہ ہندیاں

تکے مسیتاں

در گاہاں نہ ہندیاں

صوفی نہ ہندے

فقیر نہ ہندے

ساجھاں دے سانجھے

سفیر نہ ہندے

فرید نہ ہندا

کبیر نہ ہندا

خسرو نہ ہندا

بلھانہ ہندا

---

* اہمہ نظم اوہناں اسلامک پیچھو کڑنال سنہندھت ادبیاں کلاکاراں نوں سمپرت ہے جہناں نے ہندوستان دی تواریخ آتے تہذیب دے نقشاں نوں سوارن اتے نکھارن ویچ وڈا بگدان پایا۔

غالب نہ ہندا
وارث نہ ہندا
رہتل نوں اینا
ڈھارس نہ ہندا
جے خان نہ ہندے
تاج نہ ہندا
گنبد نہ ہندے

محراب نہ ہندا
عمارتی قطب
مینار نہ ہندا
بلند دروازہ
شاہکار نہ ہندا
لال قلعہ نہ ہندا
سنہری مسجد نہ ہندی
ایہہ گلوکاری تے

میناکاری نہ ہندی
تاریخ ہند اینی
پیاری نہ ہندی
ایہہ دلی ہے جو اوہ دلی نہ ہندی

لکھنؤوی ایہہ لکھنؤ نہ ہندا
ایہہ آگرہ فتح پوروی
اجیہا نہ ہندا

جے خان نہ ہندے
منٹونہ ہندا
اقبال نہ ہندا
ساحر نہ ہندا
رفح نہ ہندا
کیفی نہ ہندا
جاوید نہ ہندا

شبانہ نہ ہندی
تہذیب اینی
شہانہ نہ ہندی
عرفان نہ ہندا
عمران نہ ہندا
عامر نہ ہندا
سلمان نہ ہندا
خسرو تے عبدالکلام
نہ ہندا

جے خان نہ ہندے

جے اسلام نہ ہندا

ہندو اایہہ

مقام نہ ہندا

ہندتے اینا

مان نہ ہندا

ਜੇ ਖਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦੇ

ਜੇ ਖਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਖਾਨਗਾਹਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ
ਤਕੀਏ ਮਸੀਤਾਂ
ਦਰਗਾਹਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ
ਸੂਫੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਫਕੀਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ
ਸਫ਼ੀਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਫਰੀਦ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਕਬੀਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਖੁਸਰੋ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਗਾਲਿਬ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਵਾਰਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਰਹਿਤਲ ਨੂੰ ਏਨਾ

---

^{*†} (ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਕੁਝ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਇਸਲਾਮਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦੀਬਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਪਰਿਤ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਅਤੇ ਤਰਿਜ਼ੀਬ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਰਨ ਅਤੇ ਨਿਖਾਰਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ)

ਢਾਰਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਜੇ ਖਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਤਾਜ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਗੁੰਬਦ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਮਹਿਰਾਬ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਇਮਾਰਤੀ ਕੁਤਬ
ਮੀਨਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਬਲੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਾ
ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਲਾਲ ਕਿਲਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਸੁਨਿਹਿਰੀ ਮਸਜਿਦ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ।
ਇਹ ਗੁਲੂਕਾਰੀ ਤੇ
ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ
ਤਵਾਰੀਖ਼ ਏ ਹਿੰਦ ਏਨੀ
ਪਿਆਰੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ
ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ
ਲਖਨਊ ਵੀ ਇਹ ਲਖਨਊ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਇਹ ਆਗਰਾ ਫਤਿਹਪੁਰ ਵੀ
ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਜੇ ਖਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਮੰਟੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ

ਇਕਬਾਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਸਾਹਿਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਰਫੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਕੈਫੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਜਾਵੇਦ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਸ਼ਬਾਨਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ
ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਏਨੀ
ਸ਼ਹਾਨਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ
ਇਹ ਏਨਾ ਹੁਸੀਨ
ਅਫ਼ਸਾਨਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।
ਇਰਫਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਇਮਰਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਆਮਿਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਸਲਮਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਨਸਰੂ ਤੇ ਅਬਦੁਲ
ਕਲਾਮਨਾ ਹੁੰਦਾ ।
ਜੇ ਖਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦੇ

ਜੇ ਇਸਲਾਮ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਹਿੰਦ ਦਾ ਇਹ
ਮੁਕਾਮ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਹਿੰਦ ਤੇ ਏਨਾ
ਮਾਣ ਨਾ ਹੁੰਦਾ

کینسر دی سیاست

کینسر

محض بیماری نہیں

اک سازشی تے ماتمی سیاسی نظریے والی ویل ہے

جسدیاں جڑھاں، وائیٹ ہاؤس، وچ ہن

تے پیارا، ٹھنڈے دے ٹیماں تک

جتھوں ہن، کینسر ریل چلدی ہے۔

کینسر محض بیماری نہیں

اک سوچی سمجھی، پھورڈ۔ پھیلری،

آڑھتیا سوچ ہے

جو پہلاں دھرتی وچ

کینسر دے بیج پاؤندی ہے

پھر کینسری فصلاں نوں اگن بعد

زہریلی سی این جی کراؤندی ہے

رسانتی مینہ ورھاؤندی ہے
سارے دے سارے رزق پانی نوں
پلیت پلیتالاؤندی ہے
تے رزق کھان والے جیواں وچ
کینسر پھیلاؤندی ہے
پہلاں کینسر دے بیجاں وچوں
پھر اسدے علاج وچوں
نفع کماؤندی ہے

کینسر
محض بیماری نہیں
اک سازشی تے ماتمی نکتا نگاہ ہے
اک سوچی سمجھی چال ہے
اک اجیہی کلنگن
جو لاشاں دی گنتی ودھاؤندی ہے
تے کفن و تیج کے وی نفع کماؤندی ہے...
ہن کوئی وی بیماری محض بیماری نہیں
بلکہ سرمایہ کاری ہو گئی ہے...

ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਕੈਂਸਰ

ਮਹਿਜ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ

ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਤੇ ਮਾਤਮੀ ਸਿਆਸੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਾਲੀ ਵੇਲ ਹੈ

ਜਿਸਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਵਾਈਟਹਾਊਸ' ਵਿੱਚ ਹਨ

ਤੇ ਪਸਾਰਾ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਤੱਕ

ਜਿੱਥੋਂ ਹੁਣ 'ਕੈਂਸਰ ਰੇਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ।

ਕੈਂਸਰ ਮਹਿਜ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ

ਇੱਕ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ 'ਫੇਰਡ-ਫੈਲਰੀ'

ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਸੋਚ ਹੈ

ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ

ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਬੀਜ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਫਿਰ ਕੈਂਸਰੀ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਉੱਗਣ ਬਾਅਦ

ਜ਼ਹਰੀਲੀ ਸੋਜੀ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਰਸਾਇਣੀ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਜ਼ਕ ਪਾਣੀ ਨੂੰ

ਪਲੀਤ ਪਲੀਤਾ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਤੇ ਰਿਜ਼ਕ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ
ਕੈਂਸਰ ਫੈਲਾਉਂਦੀ ਹੈ
ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚੋਂ
ਨਫ਼ਾ ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੈ
ਕੈਂਸਰ
ਮਹਿਜ਼ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ
ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਤੇ ਮਾਤਮੀ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਹੈ
ਇੱਕ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਸੋਚ ਹੈ
ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਲਜੇਗਣ
ਜੋ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ
ਤੇ ਕਫ਼ਨ ਵੇਚ ਕੇ ਵੀ ਨਫ਼ਾ ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੈ ...
ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਮਹਿਜ਼ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ...

چٹاچٹ گیا پنجاب دی جوانی

چٹاچٹ گیا پنجاب دی جوانی تے دھرتی نوں کھاداں کھالیا
سبھ نسلاں تے فصلاں نوں آپ ہی ہائے! اسماں عملی بنالیا

بانکے گبھرتے چھیل چھیلے سی پت دریاواں دے
رخ موٹ کے کدے سی رخ دندے جو الٹ ہو اوواں دے
اوہناں نشیاں دے چکڑاں 'ج ڈگ کے تے پورا پور ہی گوالیا
چٹاچٹ گیا پنجاب دی جوانی تے دھرتی نوں کھاداں کھالیا...

چلھے بچھ گئے سوے ہی بس بلدے تے پنڈ بے چراغ ہو گئے
بھیناں رکھڑی بنھن نوں ترسن ناراں دے سہاگ کھو گئے
بے خبر تتڑیاں ماواں نے شندے پتاں نوں گوالیا
چٹاچٹ گیا پنجاب دی جوانی تے دھرتی نوں کھاداں کھالیا...

موت و تیج کے کھٹی نے جو کھٹدے اوہناں نوں کتے ڈھوئے نہ ملے
کالے پانیاں 'نچ رڑھ جان سارے کسے نوں کنسوئے نہ ملے
چند سکلیاں دے بدلے سارا ایہہ جہناں نے پنجاب کھالیا
چٹا چٹ گیا پنجاب دی جوانی تے دھرتی نوں کھاداں کھالیا...

اساں دھرت سہاوی ساری ہی نشیاں دی بھیٹ چاڑھتی
کجھ کھاد دوائیاں پاکے تے کجھ ناڑ وچ ساڑتی
پنجاں پانیاں دے دریاں سکا کے تے چھوواں نئے داو گالیا...
چٹا چٹ گیا پنجاب دی جوانی تے دھرتی نوں کھاداں کھالیا.

ਚਿੱਟਾ ਚੱਟ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ

ਚਿੱਟਾ ਚੱਟ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖਾਦਾਂ ਖਾ ਲਿਆ
ਸਭ ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਹਾਏ !ਅਸਾਂ ਅਮਲੀ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਬਾਂਕੇ ਗੱਭਰੂ ਤੇ ਛੈਲ ਛਬੀਲੇ ਸੀ ਪੁੱਤ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ
ਰੁਖ ਮੋੜ ਕੇ ਕਦੇ ਸੀ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਜੇ ਉਲਟ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ
ਉਹਨਾਂ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਚਿੱਕੜਾਂ 'ਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਤੇ ਪੂਰਾ ਪੂਰ ਹੀ ਗਵਾ ਲਿਆ
ਚਿੱਟਾ ਚੱਟ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖਾਦਾਂ ਖਾ ਲਿਆ

ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਬੁਝਗੇ ਸਿਵੇ ਹੀ ਬਸ ਬਲਦੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਬੇਚਿਰਾਗ ਹੋ ਗਏ
ਭੈਣਾਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਨੂੰ ਤਰਸਣ ਨਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਹਾਗ ਖੇ ਗਏ
ਬੇਖ਼ਬਰ ਤਤੜੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੰਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾ ਲਿਆ
ਚਿੱਟਾ ਚੱਟ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖਾਦਾਂ ਖਾ ਲਿਆ

ਮੌਤ ਵੇਚ ਕੇ ਖੱਟੀ ਨੇ ਜੇ ਖੱਟਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਢੇਅ ਨਾ ਮਿਲੇ
ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਣ ਸਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਨਸੇਅ ਨਾ ਮਿਲੇ
ਚੰਦ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਾਰਾ ਇਹ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਖਾ ਲਿਆ
ਚਿੱਟਾ ਚੱਟ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖਾਦਾਂ ਖਾ ਲਿਆ

ਅਸਾਂ ਧਰਤ ਸੁਹਾਵੀ ਸਾਰੀ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚਾੜ੍ਹਤੀ
ਕੁਝ ਖਾਦ ਦਵਾਈਆਂ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਕੁਝ ਨਾੜ ਵਿੱਚ ਸਾੜਤੀ
ਪੰਜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਸੁਕਾ ਕੇ ਤੇ ਛੇਵਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਵਗਾ ਲਿਆ
ਚਿੱਟਾ ਚੱਟ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖਾਦਾਂ ਖਾ ਲਿਆ

میں بھارت پاکستان میچ نہیں دیکھدا

میں بھارت پاکستان میچ نہیں دیکھدا
کیونکہ ایہہ میچ کھیڈ نہیں جنگ ہندا ہے
تے میں جنگ نوں نفرت کردا ہاں۔

ایہہ میچ کھیڈ دے میدان 'ج نہیں
جنگ دے میدان 'ج کھیڈیا جاندا ہے
کھیڈیاوی کیہ باقائدہ لڑیا جاندا ہے

ایہہ میچ بھارت پاکستان ٹیماں نہیں
فوجاں کھیڈ دیاں نے
کھیڈ وچ گیند نہیں سٹی جانندی
توپ دے گولے داگے جان دے نے
کدے لاہور تے کدے کراچی کدے پشور تے
کدے امبرسر کدے امبالے کدے پھلور تے۔

ایہہ میچ کھیڈ دیاں ٹیماں نہیں
فوجاں کھیڈ دیاں نے
تے کھیڈ داٹاس سٹن توں پہلاں
سے دیاں سونیاں نوں پٹھا گٹر ادے کے
کدے سنتالی کدے پیٹھ تے کدے کہتر
دے ہلیاں حملیاں
کالے گھلوکاریاں دے سے تے لچایا جاندا ہے
میں تاں ایہناں ہلیاں حملیاں دے،
کالے کارنامے

سپنے 'چجوی ویکھ کے
تر بھک کے اٹھ بہند اہاں
پھر ایہہ میچ میں کوں ویکھ سکد اہاں
ایہہ میچ کھیڈ دیاں ٹیماں نہیں
فوجاں کھیڈ دیاں
دوہاں دیساں دے لوکاں نوں
اس جنگی کھیڈ لئی

اکسایا جاندا ہے
لڑایا جاندا ہے

بڑا لوکارا مچ ہندا ہے ایہہ
جتھے سہن شیلتا سا نجھ شانتی دی بجائے
ویر و رو دھ دی دھاک ہندی ہے
جتھے امن دا پرچم بلند ہون دی تھاں
نفرت دیاں تاڑیاں وجدیاں ہن
ایہہ مچ سرحداں وچلی نو مین لینڈ
تے کھیڈیا جاندا ہے
تے ایہہ مچ ہر وار
لوکاں دے مناوچ اک ہوو
واہگا بنا دھر دا ہے
اس لئی میں ایہہ مچ نہیں دیکھدا
ایہہ مچ کھیڈ نہیں جنگ ہندی ہے
میں جنگ نوں نفرت کرداں ہاں

ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੈਚ ਨਹੀ ਵੇਖਦਾ

ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੈਚ ਨਹੀ ਵੇਖਦਾ
ਕਿਓਂਕਿ ਇਹ ਮੈਚ ਖੇਡ ਨਹੀ ਜੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਮੈਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਮੈਚ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਹੀ
ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਖੇਡਿਆ ਵੀ ਕੀ ਬਕਾਇਦਾ ਲੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੈਚ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਟੀਮਾਂ ਨਹੀ
ਫੌਜਾਂ ਖੇਡਦੀਆਂ ਨੇ
ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ
ਤੇਪ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦਾਗੇ ਜਾਦੇ ਨੇ
ਕਦੇ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਕਦੇ ਕਰਾਚੀ ਕਦੇ ਪਿਸ਼ੌਰ 'ਤੇ
ਕਦੇ ਅੰਬਰਸਰ ਕਦੇ ਅੰਬਾਲੇ ਕਦੇ ਫਿਲੌਰ 'ਤੇ।

ਇਹ ਮੈਚ ਖੇਡ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨਹੀਂ
ਫੌਜਾਂ ਖੇਡਦੀਆਂ ਨੇ
ਤੇ ਖੇਡ ਦਾ ਟਾਸ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਸਮੇ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜਾ ਦੇ ਕੇ
ਕਦੇ ਸੰਤਾਲੀ ਕਦੇ ਪੈਂਹਠ ਤੇ ਕਦੇ ਕਹੱਤਰ
ਦੇ ਹੱਲਿਆਂ ਹਮਲਿਆਂ

ਕਾਲੇ ਘੱਲੂਕਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇ ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾ ਹੱਲਿਆਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ,
ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮੇ
ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਵੀ ਵੇਖ ਕੇ
ਤੁਭਕ ਕੇ ਉੱਠ ਬਹਿੰਦਾ ਹਾਂ
ਫਿਰ ਇਹ ਮੈਚ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ
ਇਹ ਮੈਚ ਖੇਡ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨਹੀਂ
ਫੌਜਾਂ ਖੇਡਦੀਆਂ
ਦੇਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ
ਇਸ ਜੰਗੀ ਖੇਡ ਲਈ
ਉਕਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਲੜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਬੜਾ ਅਲੋਕਰਾ ਮੈਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ
ਜਿਥੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਸਾਂਝ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ
ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਧਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਜਿਥੇ ਅਮਨ ਦਾ ਪਰਚਮ ਬੁਲੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ
ਨਫਰਤ ਦੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਦੀਆਂ ਹਨ
ਇਹ ਮੈਚ ਸਰਹੱਦਾਂ ਵਿਚਲੀ ਨੇ ਮੈਨ ਲੈਂਡ
ਤੇ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਇਹ ਮੈਚ ਹਰ ਵਾਰ
ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ
ਵਾਹਗਾ ਬਣਾ ਧਰਦਾ ਹੈ
ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਮੈਚ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ
ਇਹ ਮੈਚ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਮੈਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ

سانجھاں دے سانجھے ترانے ہی گایئے

ایہہ واہگے آپاں بنا ہی لیا ہے
ونڈاں دانائک رچا ہی لیا ہے
تے جنگاں داتا نڈووی کر لیا ہے
ایہہ ہن تے نہ نائک روزر چایئے
ایہہ جنگاں داتا نڈو نہ روز کر ایئے
نہ واہگے تے روز ہی نفرت دکھایئے
دلی لاہور پھلور پشور نوں
روز نہ شامیں سنتا لی پہنچایئے
وڈیاں کدے چھوٹی گل جو کیتی
پچیاں نوں روز نہ یاد کر ایئے
اپنے ہی اجڑے ہوئے گھر دے تھیہ دی
نہ اپنے ہی سر کلڑ کھیہ پایئے
ایہہ کر توت کالی تواریخ والی
چھپایئے تے نہ کہ دکھالے ایہہ پایئے
توں آکھیں تے آپاں پھراک ہو جایئے

واگے محبت دے بوٹے اگایے
 ایہہ آتش دی بازی نوں چھڈ کے تل کے
 بچیاں دے نال پتنگاں اڈایے
 اڈ دے کبوتر جو حد اں نوں ٹپ کے
 اوہ بالاں نوں اپنے لے جا کے دکھایے
 لڑ دے جو ککڑ نے کلغیاں والے
 او تھے جو روز ہی بند کر ایے
 وطن پیارے ہندے نے سبھ نوں
 قومی ترانے وی حب حب گایے
 چندہ تے تارہ ترنگا پیارا
 ایہہ دوویں ہی پیاراں دے نال چڑھایے
 باروداں کھرو داں دی اس تھاں دے اتے
 محبت پیاراں دے نغے ہی گایے
 ایہہ بے دی دھرتی ایہہ دے دی دھرتی
 ایہہ دھرتی ایہہ مٹی نہ میلی کر ایے
 لیا وچیلی تے مر و آموتیا
 کنڈیاں نوں وڈھ ایہہ پھل اگایے
 نویں نسل نوں نویں فصل ایہہ
 خشبوئیاں والی بھدنا کر ایے
 ونڈاں دی تھاں ہن واگے دے اتے
 سانجھاں دے سانجھے ترانے ہی گایے

ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਤਰਾਨੇ ਹੀ ਗਾਈਏ

ਇਹ ਵਾਹਗਾ ਜੇ ਆਪਾਂ ਬਣਾ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ
ਵੰਡਾਂ ਦਾ ਨਾਟਕ ਰਚਾ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ
ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਤਾਂਡਵ ਵੀ ਕਰਾ ਲਿਆ ਹੈ
ਇਹ ਹੁਣ ਤੇ ਨਾ ਨਾਟਕ ਰੋਜ਼ ਰਚਾਈਏ
ਇਹ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਤਾਂਡਵ ਨਾ ਰੋਜ਼ ਕਰਾਈਏ
ਨਾ ਵਾਹਗੇ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਨਫਰਤ ਵਿਖਾਈਏ
ਦਿੱਲੀ ਲਾਹੌਰ ਫਿਲੌਰ ਪਿਸ਼ੌਰ ਨੂੰ
ਰੋਜ਼ ਨਾ ਸ਼ਾਮੀਂ ਸੰਤਾਲੀ ਪਹੁੰਚਾਈਏ
ਵੱਡਿਆਂ ਕਦੇ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਜੇ ਕੀਤੀ
ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਯਾਦ ਕਰਾਈਏ
ਆਪਣੇ ਹੀ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਘਰ ਦੇ ਥੇਹ ਦੀ
ਨਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਿਰ ਕੁੱਕੜ-ਖੇਹ ਪਾਈਏ
ਇਹ ਕਰਤੂਤ ਕਾਲੀ ਤਵਾਰੀਖ ਵਾਲੀ
ਛੁਪਾਈਏ ਤੇ ਨਾ ਕਿ ਵਿਖਾਲੇ ਇਹ ਪਾਈਏ
ਤੂੰ ਆ ਖਾਂ ਤੇ ਆਪਾਂ ਫਿਰ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਈਏ

ਵਾਹਗੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਬੂਟੇ ਉਗਾਈਏ
ਇਹ ਆਤਿਸ਼ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਜ ਕੇ ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ
ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਤੰਗਾਂ ਉਡਾਈਏ
ਉੱਡਦੇ ਕਬੂਤਰ ਜੇ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਟੱਪ ਕੇ
ਉਹ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਵਿਖਾਈਏ
ਲੜਦੇ ਜੇ ਕੁੱਕੜ ਨੇ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ
ਉੱਥੇ ਜੇ ਰੇਜ਼ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰਾਈਏ
ਵਤਨ ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ
ਕੌਮੀ ਤਰਾਨੇ ਵੀ ਹੁੱਬ ਹੁੱਬ ਗਾਈਏ
ਚੰਦਾ ਤੇ ਤਾਰਾ ਤਿਰੰਗਾ ਪਿਆਰਾ
ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਾਈਏ
ਬਾਰੂਦਾਂ ਖਰੂਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰ ਇਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ
ਮੁਹੱਬਤ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਗਮੇ ਹੀ ਗਾਈਏ
ਇਹ ਬੁੱਲੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਇਹ ਦੁੱਲੇ ਦੀ ਧਰਤੀ
ਇਹ ਧਰਤੀ ਇਹ ਮਿੱਟੀ ਨਾ ਮੈਲੀ ਕਰਾਈਏ
ਲਿਆਓ ਚਮੇਲੀ ਤੇ ਮਰੂਆ ਮੇਤੀਆ
ਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਇਹ ਫੁੱਲ ਉਗਾਈਏ
ਨਵੀਂ ਨਸਲ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਫਸਲ ਇਹ
ਖੁਸ਼ਬੋਈਆਂ ਵਾਲੀ ਭੇਟਾ ਕਰਾਈਏ
ਵੰਡਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਵਾਹਗੇ ਦੇ ਉੱਤੇ
ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਤਰਾਨੇ ਹੀ ਗਾਈਏ |

پنجاب جغرافیے دی لکیر نہیں

پنجاب
جگرافیے دی
کوئی لکیر نہیں
پنجاب تاں مٹی دے
خمیر وچوں مولدی
خون دی تاثیر ہے
مٹی
جس وچوں ان اگدا ہے
ان جو خون 'بچا رچدا ہے....

خون
جس وچ
صدق وی ہی ہے
سرڑوی
سوچ وی
ہوش وی
جوش وی...

ایہہ خون
جدوں ابالاماردا ہے
تاں سے دے
سکندراں
بابراں
اکبراں
نوں ونگاردا ہے
ابدالیاں
نوں لکاردا ہے

پنجاب
مٹی دے
خمیر وچوں مولدی
خون دی تاثیر ہے
مٹی
جس وچوں ان اگدا ہے
ان جو خون 'ج'ر جیدا ہے....

ਪੰਜਾਬ ਜੁਗਰਾਫੀਏ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨਹੀਂ

ਪੰਜਾਬ
ਜੁਗਰਾਫੀਏ ਦੀ
ਕੋਈ ਲਕੀਰ ਨਹੀਂ
ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ
ਖਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਮੌਲਦੀ
ਖੂਨ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਹੈ
ਮਿੱਟੀ
ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਅੰਨ ਉੱਗਦਾ ਹੈ
ਅੰਨ
ਜੇ ਖੂਨ 'ਚ ਰਚਦਾ ਹੈ ....

ਖੂਨ
ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਸਿਦਕ ਵੀ ਹੀ ਹੈ
ਸਿਰੜ ਵੀ
ਸੋਚ ਵੀ
ਹੋਸ਼ ਵੀ

ਜੇਸ਼ ਵੀ ...

ਇਹ ਖੂਨ
ਜਦੋਂ ਉਬਾਲਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਸਮੇ ਦੇ
ਸਿਕੰਦਰਾਂ
ਬਾਬਰਾਂ
ਅਕਬਰਾਂ
ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦਾ ਹੈ
ਅਬਦਾਲੀਆਂ
ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਦਾ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ
ਮਿੱਟੀ ਦੇ
ਖਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਮੈਲਦੀ
ਖੂਨ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਹੈ
ਮਿੱਟੀ
ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਅੰਨ ਉੱਗਦਾ ਹੈ
ਅੰਨ ਜੇ ਖੂਨ 'ਚ ਰਚਦਾ ਹੈ....

پنڈوں ماں آئی ہے

پنڈوں ماں آئی ہے
میرے شہری بچے سوچدے نے
کیہ سوغات لیائی ہے
بچے ماں دے اپنے ہتھ نال کڈھے
مورنیاں دی کڈھائی والے جھولے وچوں
چاکلیٹ، بسکٹ، ٹافیاں بھال دے نے
پر مینوں تاں مادا ہتھ نال کڈھیا
مورنیاں دی کڈھائی والا جھولا ہی
اک عجیب، نایاب سوغات لگدی ہے
پنڈوں ماں آئی ہے
بچے سوچدے نے کیہ سوغات لیائی ہے
کوئی آئی پوڈ، کوئی کارٹون کمپیوٹر گیم
میری ماں نوں تاں اہنناں دا کجھ وی پتہ نہیں
پر مے سوچداں

مادلوں شام نوں بچیاں نوں سنائی اچڑی اتے کاں 'دی بات

ادوتی سوغات ہے

اج ماں پنڈ چلی ہے

میں او سنوں تورن گیا او سدے پیری ہتھ لاؤندہاں

اوہ مینو اتے بچیاں نو اسیس دندی ہے

میری بیٹی مینوں بچھدی ہے

پاپا

تسیں بلوان ہو جوان ہو

پھر وی بڑھی دادی اگے جھک کے پیری ہتھ کیوں لاؤندے ہو

میں آکھدا اسیس لین لئی

اوہ مینوں اسیس دے ار تھ بچھدی ہے

میں او سنوں اسیس دے ار تھ دسدہاں

اوہ ضد کر دی ہے پاپا تسیں مینوں وی اسیس دیو

میں او سنوں اپنے دھر اندروں اسیس دیندا

"توں وی وراثت اتے مات بھاشا پکھوں

میری ماں جنی امیر بنے

تے اج جدوں سارا عالم ہی اک پنڈ بن چکا ہے

اوس وچ اپنے ورثے تے مات بھاشا نو محفوظ رکھیں

تے ایہی اسیس

توں اپنے بچیاں نو دین جوگی ہوویں...."

ਪਿੰਡੋਂ ਮਾ ਆਈ ਹੈ

ਪਿੰਡੋਂ ਮਾ ਆਈ ਹੈ
ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬੱਚੇ ਸੋਚਦੇ ਨੇ
ਕੀ ਸੰਗਾਤ ਲਿਆਈ ਹੈ
ਬੱਚੇ ਮਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੱਢੇ
ਮੋਰਨੀਆਂ ਦੀ ਕਢਾਈ ਵਾਲੇ ਝੋਲੇ ਵਿੱਚੋਂ
ਚਾਕਲੇਟ , ਬਿਸਕੁਟ , ਟਾਫੀਆਂ ਭਾਲਦੇ ਨੇ
ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾ ਦਾ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ
ਮੋਰਨੀਆਂ ਦੀ ਕਢਾਈ ਵਾਲਾ ਝੋਲਾ ਹੀ
ਇੱਕ ਅਧੁਭੁਤ , ਦੁਰਲਭ ਸੰਗਾਤ ਲਗਦਾ ਹੈ .
ਪਿੰਡੋਂ ਮਾ ਆਈ ਹੈ
ਬੱਚੇ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕੀ ਸੰਗਾਤ ਲਿਆਈ ਹੈ
ਕੋਈ ਆਈ-ਪੇਡ, ਕੋਈ ਕਾਰਟੂਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਗੇਮ
ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹਨਾ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀ
ਪਰ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ
ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ 'ਚਿੜੀ ਅਤੇ ਕਾਂ' ਦੀ ਬਾਤ
ਅਦੁੱਤੀ ਸੁਗਾਤ ਹੈ .

ਅੱਜ ਮਾਂ ਪਿੰਡ ਚੱਲੀ ਹੈ
ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਤੇਰਨ ਗਿਆ ਉਸਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ
ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੀ ਹੈ
ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਪਾਪਾ ਤੁਸੀਂ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਜਵਾਨ ਹੋ
ਫਿਰ ਵੀ ਬੁੱਢੀ ਦਾਦੀ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਕਿਉਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ
ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਅਸੀਸ ਲੈਣ ਲਈ
ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇ ਅਰਥ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ
ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇ ਅਰਥ ਦਸਦਾ ਹਾਂ
ਉਹ ਜਿੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਾਪਾ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਸ ਦੇਵੋ
ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ
"ਤੂੰ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੱਖੋਂ
ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਜਿਨੀ ਅਮੀਰ ਬਣੇਂ
ਤੇ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਹੀ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ
ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰੱਖੋਂ
ਤੇ ਇਹੀ ਅਸੀਸ
ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਜੋਗੀ ਹੋਵੋਂ " ....

اصلی کوہ نور - صوفیہ دلیپ سنگھ

اوہ شیرے پنجاب دی پوتی
شیراں ور گاہی دستور
ناری غیرت دی رکھوالی
ہوئی عالم وچ مشہور
دلیپ سنگھ شاہزادے دیتے
ماں بامبادی لاڈ دلاری
لنڈن دے وچ پیدا ہوئی
ناریاں دی آواز ایہہ ناری
ڈیاسورج سی جداوڑک
دیس پنجاب دے راج دا
جلاوطن شہزادا کیتا
کھلیا در عذاب دا
ماں پتر دا پیا وچھوڑا
جنداں دی چندسولی ٹنگی
پتر کھوہے لنڈن نلے گئے
کیہ سی چلی چال فرنگی

کنا کجھ سی کھو ہلیا
جگر دے تکرے نال
تلوار ڈھال دستار کھوہ لئی
دھرم کھولیا جکے چال
چانن دا پہاڑ کھو ہلیا

ہیرا کوہ نور
جیتو راجے سدا ہی چالاں
چلدے آئے کوڑ کرور
کوہ نور تاں اک پتھر سی
جو پنجاب توں ہو گیا دور
پیر اک ملی سی دات ادتی
صوفیہ اصلی کوہ نور
اس حوادی بیٹی بن کے

آدم پتراں نوں سمجھایا
جس ناری نے نکھوں جمیا
اسدا ہی حق کیوں مروایا
مرد ہی کیوں سنگھاسن اتے
سدا ہی بیٹھن دے حقدار
کیوں کوئی عورت ہو نہیں سکدی
مرداں دی اعلیٰ سردار

سارے ہاہا کار مچ گئی
عالم وچ دہائی
ایہہ انہونی گل بھلا کیوں
ناری دے من آئی
ناری تاں اک تن ہندی ہے
من کتھوں لے آئی
جے ناری وی من لے آئی
کدھرے آنہ جائے تباہی

رات نوں عورت پوری ہندی
دن وچ ہووے ادھوری
جس نے جمیا اس نوں بھنڈ دے
مرداں دی مغروری
اوہ جھانسی دی رانی دو جی
ناری دی آزادی دی
پنچ آباں دی جائی سی اوہ
کوہ نور شہزادی سی

ਅਸਲੀ ਕੋਹਿਨੂਰ - ਸੋਫੀਆ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ

ਉਹ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੇਤੀ
ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਦਸਤੂਰ
ਨਾਰੀ ਗੈਰਤ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ
ਹੋਈ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ
ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੇ ਦੀ ਤੇ
ਮਾਂ ਬਾਂਬਾ ਦੀ ਲਾਡ ਦੁਲਾਰੀ
ਲੰਡਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ
ਨਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਹ ਨਾਰੀ
ਭੁੱਬਿਆ ਸੂਰਜ ਸੀ ਜਦ ਓੜਕ
ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ
ਜਲਾਵਤਨ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਾ ਕੀਤਾ
ਖੁੱਲਿਆ ਦਰ ਅਜ਼ਾਬ ਦਾ
ਮਾਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਪਿਆ ਵਿਛੋੜਾ
ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਸੂਲੀ ਟੰਗੀ
ਪੁੱਤਰ ਖੋਹ ਕੇ ਲੰਡਨ ਲੈ ਗਏ
ਕੈਸੀ ਚੱਲੀ ਚਾਲ ਫਰੰਗੀ

ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸੀ ਖੋਹ ਲਿਆ
ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾਲ
ਤਲਵਾਰ ਢਾਲ ਦਸਤਾਰ ਖੋਹ ਲਈ
ਧਰਮ ਖੋਹ ਲਿਆ ਚੱਲ ਕੇ ਚਾਲ
ਚਾਨਣ ਦਾ ਪਹਾੜ ਖੋਹ ਲਿਆ
ਹੀਰਾ ਕੋਹਿਨੂਰ
ਜੇਤੂ ਰਾਜੇ ਸਦਾ ਹੀ ਚਾਲਾਂ
ਚਲਦੇ ਆਏ ਕੂੜ ਕਰੂਰ
ਕੋਹਿਨੂਰ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਸੀ
ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੋ ਗਿਆ ਦੂਰ
ਪਰ ਇੱਕ ਮਿਲੀ ਸੀ ਦਾਤ ਅਦੁੱਤੀ
ਸੇਫੀਆ ਅਸਲੀ ਕੋਹਿਨੂਰ
ਉਸ ਹੱਵਾ ਦੀ ਬੇਟੀ ਬਣਕੇ

ਆਦਮ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ
ਜਿਸ ਨਾਰੀ ਨੇ ਕੁੱਖੋਂ ਜੰਮਿਆ
ਉਸਦਾ ਹੀ ਹੱਕ ਕਿਉਂ ਮਰਵਾਇਆ
ਮਰਦ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਤੇ
ਸਦਾ ਹੀ ਬੈਠਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ
ਕਿਉਂ ਕੋਈ ਔਰਤ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ
ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਆਹਲਾ ਸਰਦਾਰ
ਸਾਰੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ
ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਦੁਹਾਈ

ਇਹ ਅਣਹੋਈ ਗੱਲ ਭਲਾ ਕਿਉਂ
ਨਾਰੀ ਦੇ ਮਨ ਆਈ
ਨਾਰੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਤਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਮਨ ਕਿਥੋਂ ਲੈ ਆਈ
ਜੇ ਨਾਰੀ ਵੀ ਮਨ ਲੈ ਆਈ
ਕਿਧਰੇ ਆ ਨਾ ਜਾਏ ਤਬਾਹੀ
ਰਾਤ ਨੂੰ ਔਰਤ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ
ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਅਧੂਰੀ
ਜਿਸਨੇ ਜੰਮਿਆ ਉਸਨੂੰ ਭੰਡਦੇ
ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਮਗਰੂਰੀ
ਉਹ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦੂਜੀ
ਨਾਰੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ
ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦੀ ਜਾਈ ਸੀ ਉਹ
ਕੇਹਿਨੂਰ - ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ਸੀ

مسے دانے

پنچ آباں دے جائے پنجابی میے رانے ہاں
وکھ وکھ نسلاں فصلاں دے اسیں مسے دانے ہاں

کنکاں دے رنگ ورگے ہاں کجھ سکے بھورے ہاں
رام محمد سنگھ ہی رکے بندے پورے ہاں
دین دکھی دی اوٹ اتے اڈواڑاں لئی جروانے ہاں
وکھ وکھ نسلاں فصلاں دے اسیں مسے دانے ہاں

نانک، شیخ تعمیر اساڈی میاں میر بنیاد
مڈھ قدیمی تواریخ جو 'سپت سندھ' وچ ہوئی آباد
اسیں ہڑپادے کھنڈراں توں ودھ پرانے ہاں
وکھ وکھ نسلاں فصلاں دے اسیں مسے دانے ہاں

کوئی نہ دیر یا راہ را سبھ ہمسائے ہاں
ہندو مسلم سکھ 'پنجابی' ماں دے جائے ہاں
دلھے تے بلھے دے وارث جان دے جانے ہاں
وکھ وکھ نسلاں فصلاں دے اسیں مسے دانے ہاں

ستنا جے دے وانگوں جاتاں گوت قبیلے نے
جاں جیوں پھل گلابی تے کجھ کالے پیلے نے
اکونورتوں اچھے بھاویں بھن بھن بانے ہاں
وکھ وکھ نسلاں فصلاں دے اسیں مسے دانے ہاں

دریاواں جہی تورا ساڈی تے الیلے ہاں
اسیں تاں رب دے نال وی لکن مچی کھیلے ہاں
ہر جابرتوں ناہر ہون لئی گئے پچھانے ہاں
وکھ وکھ نسلاں فصلاں دے اسیں مسے دانے ہاں

جویں ندین وی اگ پیندے نے نال ہی فصلاں دے
فٹ وی کدھرے فٹ پیندی آپس وچ نسلاں دے
کنج بچاؤنی فصل جان دے سکھڑسیانے ہاں
وکھ وکھ نسلاں فصلاں دے اسیں مسے دانے ہاں

ਮਿੱਸੇ ਦਾਣੇ

ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦੇ ਜਾਏ ਪੰਜਾਬੀ ਬੀਬੇ ਰਾਣੇ ਹਾਂ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮਿੱਸੇ ਦਾਣੇ ਹਾਂ ...

ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਰਗੇ ਹਾਂ ਕੁਝ ਕੱਕੇ ਭੂਰੇ ਹਾਂ
ਰਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਹੀ ਰਲਕੇ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਹਾਂ
ਦੀਨ ਦੁਖੀ ਦੀ ਓਟ ਅਤੇ ਅਡਵਾਇਰਾਂ ਲਈ ਜਰਵਾਣੇ ਹਾਂ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮਿੱਸੇ ਦਾਣੇ ਹਾਂ ...

ਨਾਨਕ ,ਸ਼ੇਖ ਤਾਮੀਰ ਅਸਾਡੀ ਮੀਆਂਮੀਰ ਬੁਨਿਆਦ
ਮੁੱਢ ਕਦੀਮੀ ਤਵਾਰੀਖ ਜੇ 'ਸਪਤ ਸਿੰਧ' ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਆਬਾਦ
ਅਸੀਂ ਹੜਪਾ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੇ ਹਾਂ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮਿੱਸੇ ਦਾਣੇ ਹਾਂ ...

ਕੋਈ ਨਾ ਦੁਪਰਿਆਰਾ ਬਾਹਰਾ ਸਭ ਹਮਸਾਏ ਹਾਂ
ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਸਿੱਖ 'ਪੰਜਾਬੀ' ਮਾਂ ਦੇ ਜਾਏ ਹਾਂ
ਦੁੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਾਰਸ ਜਾਂਦੇ ਜਾਣੇ ਹਾਂ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮਿੱਸੇ ਦਾਣੇ ਹਾਂ ...

ਸਤਨਾਜੇ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ ਜਾਤਾਂ ਗੋਤ ਕਬੀਲੇ ਨੇ
ਜਾਂ ਜਿਓਂ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬੀ ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਲੇ ਪੀਲੇ ਨੇ
ਇੱਕੋ ਨੂਰ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਭਾਵੇਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬਾਣੇ ਹਾਂ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮਿੱਸੇ ਦਾਣੇ ਹਾਂ ...

ਦਰਿਆਵਾਂ ਜਿਹੀ ਤੇਰ ਅਸਾਡੀ ਤੇ ਅਲਬੇਲੇ ਹਾਂ
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਲੁਕਣਮੀਚੀ ਖੇਲੇ ਹਾਂ
ਹਰ ਜਾਬਰ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਹੋਣ ਲਈ ਗਏ ਪਛਾਣੇ ਹਾਂ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮਿੱਸੇ ਦਾਣੇ ਹਾਂ ...

ਜਿਵੇਂ ਨਦੀਨ ਵੀ ਉੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਸਲਾਂ ਦੇ
ਫੁੱਟ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਫੁੱਟ ਪੈਂਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਸਲਾਂ ਦੇ
ਕਿੰਜ ਬਚਾਉਣੀ ਫਸਲ ਜਾਣਦੇ ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੇ ਹਾਂ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮਿੱਸੇ ਦਾਣੇ ਹਾਂ ...

اُچا برج لاہور بنام افضل احسن رندھاوا*

اج سکھنی سکھنی جا پدی ہے پنچ آ بے دی سٹھ
اج آباں دی دی جا پدی ہو گئی ہے نم اکھ
لائل پورے دی بار چوں تر گئی پنجاب دی روح
پنچھی گم سم جا پدے تے چپ نے ہٹ تے کھوہ
کھر لی اتے بجھیاں مجھیاں اج نراش
کسے نے کنڈ نہ تھا پڑی کوئی نہ آیا پاس
پیلیاں سبھ غمگین نے فصلاں اج اداس
روہیاں وچ رکھ رو رہے وٹاں اتے گھاس
اج امر تسر لاہور نوں اکو جنا سوگ
واگے دا پل ٹٹیا چارے کونٹ ویوگ
اوہ انوکھا شخص سی جیوں الوکار دریا
وگدا لہندے ول توں چڑھدے ول نوں آ

---

* پنجابی ماں بولی دے سچے سپوت جناب افضل احسن رندھاوا دے فوت ہون ویلے

کافی فانی ہو گئی لکھدی ماں دے بول
 سخن نال پر بھر گئی ماں پنجاب دی جھول
 گھور گھنا اک بوہڑ سی ڈگان چو پھال
 کنا کجھ سی ڈھیہ پیا ڈگدے بوہڑ دے نال
 خون بچ ہون دے سی کدے جسدے پنج دریا
 اک پل اندر بن گیا اوہ سالم صحرا
 راوی پائے کیرنے ستلج ماری دھاہ
 جہلم جھناتے بیاس داپانی گیا پتھرا
 اوہدی شملے والی پگ سی جیوں اچا برج لاہور
 اوہ دو جاد لاجمیا اک پنجابن ہور
 اسدی کایا وچ سی نانک اتے فرید
 وارث وارث شاہ دابلے دامرید
 سخنوراں نہ کدے وی مرنا جینا جگ جگ تیک
 ایہناں نوں ورا مر ہون دا جیوں جیوندے لوک گیت
 افضل احسن فوت نہ ہو یا فوت ہو یا کجھ ہور
 اوہ تاں جیند اوچ عبارت گور پیا کجھ ہور

ਉੱਚਾ ਬੁਰਜ ਲਾਹੌਰ ਬਨਾਮ ਅਫ਼ਜ਼ਲ

ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ*

ਅੱਜ ਸੱਖਣੀ ਸੱਖਣੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਪੰਜ ਆਬੇ ਦੀ ਸੱਥ
ਅੱਜ ਆਬਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਪਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਨਮ ਅੱਖ
ਲਾਇਲਪੁਰੇ ਦੀ ਬਾਰ 'ਚੋਂ ਤੁਰ ਗਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੂਹ
ਪੰਛੀ ਗੁਮਸੁਮ ਜਾਪਦੇ ਤੇ ਚੁੱਪ ਨੇ ਹਲਟ ਤੇ ਖੂਹ
ਖੁਰਲੀ ਉੱਤੇ ਬੱਝੀਆਂ ਮੱਝੀਆਂ ਅੱਜ ਨਿਰਾਸ਼
ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੰਡ ਨਾ ਥਾਪੜੀ ਕੇਈ ਨਾ ਆਇਆ ਪਾਸ
ਪੈਲੀਆਂ ਸਭ ਗਮਗੀਨ ਨੇ ਫਸਲਾਂ ਅੱਜ ਉਦਾਸ
ਰੋਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖ ਰੇ ਰਹੇ ਵੱਟਾਂ ਉੱਤੇ ਘਾਸ
ਅੱਜ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿੰਨਾ ਸੇਗ
ਵਾਹਗੇ ਦਾ ਪੁਲ ਟੁੱਟਿਆ ਚਾਰੇ ਕੁੰਟ ਵਿਯੋਗ
ਉਹ ਅਨੇਖਾ ਸ਼ਕਸ ਸੀ ਜਿਓਂ ਅਲੇਕਾਰ ਦਰਿਆ
ਵਗਦਾ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆ
ਕਾਨੀ ਫ਼ਾਨੀ ਹੋ ਗਈ ਲਿਖਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਬੋਲ
ਸੁਖਨ ਨਾਲ ਪਰ ਭਰ ਗਈ ਮਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਝੋਲ
ਘੋਰ ਘਣਾ ਇੱਕ ਬੋਹੜ ਸੀ ਡਿੱਗਾ ਅੱਜ ਚੌਫਾਲ

---

* (ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਪੂਤ ਜਨਾਬ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਫ਼ੀਤ
ਹੋਣ ਵੇਲੇ)

ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸੀ ਢਹਿ ਪਿਆ ਡਿਗਦੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਨਾਲ
ਖੂਨ 'ਚ ਵਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਦੇ ਜਿਸਦੇ ਪੰਜ ਦਰਿਆ
ਇੱਕ ਪਲ ਅੰਦਰ ਬਣ ਗਿਆ ਉਹ ਸਾਲਮ ਸਹਿਰਾਅ
ਰਾਵੀ ਪਾਏ ਕੀਰਨੇ ਸਤਲੁਜ ਮਾਰੀ ਧਾਹ
ਜਿਹਲਮ ਝਨਾ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗਿਆ ਪਥਰਾ
ਉਹਦੀ ਸ਼ਮਲੇ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਸੀ ਜਿਓਂ ਉੱਚਾ ਬੁਰਜ ਲਾਹੌਰ
ਉਹ ਦੂਜਾ ਦੁੱਲਾ ਜੰਮਿਆ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬਣ ਹੋਰ
ਉਸਦੀ ਕਾਇਆ ਵਿੱਚ ਸੀ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਫਰੀਦ
ਵਾਰਸ ਵਾਰਸਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬੁੱਲੇ ਦਾ ਮੁਰੀਦ
ਸੁਖਨਵਰਾਂ ਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮਰਨਾ ਜੀਣਾ ਜੁੱਗ ਜੁੱਗ ਤੀਕ
ਇਹਨਾ ਨੂੰ ਵਰ ਅਮਰ ਹੋਣ ਦਾ ਜਿਓਂ ਜੀਉਂਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤ
ਅਫਜਲ ਅਹਿਸਨ ਫ਼ੈਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਫ਼ੈਤ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਹੋਰ
ਉਹ ਤਾਂ ਜੀਂਦਾ ਵਿੱਚ ਇਬਾਰਤ ਗੋਰ ਪਿਆ ਕੁਝ ਹੋਰ

ماں بولی دی صفت وچ کجھ لفظ

اج بندے نول دوہی خطرے
اک گولی دا اک بولی دا

مٹی کدے نہ توڑدی خود مٹی داموہ
بول وی بولی دے کدے سکد انہ کوئی کھوہ

نہ وی بدلن تھاں وی بدلن
بدلن شہر گراں
جس وی لکھوں جسیا کوئی
بدلے نہ اوہ ماں
ماں بولی تے ماں دی لکھ دا
قرضہ اترے نہ

کایا دے کاگد تے خنیا
تج نہ بدلے سیاہی نال
پتر پنجابی پتر پنجابی
صدیاں بدیاں سمیں بھیاں

ست مٹی داستیا اسدی
فضلاں دے وچ یے جاوے
فضلاں راہیں کن کن مٹی
کایا اندر لہہ جاوے
ماں دودھ تھانی ماں بولی وی
کن کن خون 'چ وہ جاوے

بولی پیر فقیراں دی ایہہ
سیے یا تشاہاں دی
کسے مقدم دی نہی گولی
نہ کوڑ بادشاہاں دی

اک یلا ہی جنگلی سبزہ
ودھدا قادر مٹی زور
جس بوٹے دی جڑھ مٹی وچ
کدے نہ ہووے اوہ کمزور
ٹٹ ٹٹ کے ہے پھر فٹ پیندا
جگھڑا دن کنے مونہہ جور
لوک بول وی اے داں ای ہر دم
ہرور یائے نویں نکور

ماں بولی تے ماں ہے آخر
ہور ماسیاں تائیاں نے

کڑماجاری مان اپنانوں
جت جائیاں یرنائیاں نے
رشتے تھاؤں تھائیں سوہندے
دھرتوں بنیاں آئیاں نے
ماں جہیاں یرماں نہ ہوون
جی آیاں جو آئیاں نے

ماں دی تھان کوئی لے نہیں سکدا
نہ کوئی دے سکدا ہے
ککھوں ہوند ہوند، نوں رشتے
رشتیاں وچ جگ و سدا ہے
ماں چھاں دے بن ہراک رشتہ
لکھ دالگدا ککھ دا ہے

بولی تے سبھ دی سا سنجھی ہے
فرتے داکیہ بکھیڑا ہے
فرتے تاں اسدے فقرے نے
کوئی تیرا ہے کوئی میرا ہے
پنڈ پنجاب ہے عالم سانجھا
وکھ وکھ گھریں بسیرا ہے
چنت یری نینا تے جو الا
بڑا الا گھیرا ہے
اک گھر و سدا یار سمندروں
جسدا جس بتھیرا ہے

اک گھرا مر تر ہے وسدا

اک لاہور 'ج ڈیرہ ہے

بولی دے بول تے سانجھے نے

سکھ ہندو مسلم مانجے نے

اس وچ پیراں دی روح وسدی

گر اراج تک بول سنا دے نے

اس بولی وچ سی ہیر کہا

بھج یریتاں دے وچ رانجھے نے

بے غیرت نے جاں لاوارث

جو ماں بولی توں وانجھے نے

جنگ ظفر تے حکم نامے

واراں تے سی ہر پھیاں

قصے الاں اکھان کہانے

کافیاں وی نے اثر فیاں

گھوڑیاں، کامن، سہاگ، سٹھنیاں

ڈھولے، چندوئے مائیے

بھنگڑے، گدھے، ککلی، جھومر

لڈی دھالاں یائیے

سراں تے سداں انت نہ کوئی

وارے وارے جائیے

سٹھ، الاہونیاں وین سیاپے

کیہ کیہ ہور گنائیے

پنج سچے بھانت سمھانتے
باراں ماہہ تے سٹھ گلزار
بہورنگی تے اشت بھجادی
بوئی سادہ بہار
بہاولپوری لاہوری جھانگی
تے دھن یو ٹھوہار
یوادھ دوایی نالے ماجھی
ملوئی وڈا کار
کانگڑ، بانگراتے ڈوگری
گزری ساکاجار
ہندڑ ہیل تے بانگی نڈھی
ایہہ نخریلی نار
کھانندی پیندی ایہہ پنجابن
بڑی ہاضمہ دار
سفسگری، پیرا کرت تے ہندی
اسدے سانجھ ادھار
پشتو عربی اتے فارسی
اسدے وچ شمار"

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲਫਜ਼

ਅੱਜ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੇ ਹੀ ਖਤਰੇ
ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬੋਲੀ ਦਾ

ਮਿੱਟੀ ਕਦੇ ਨਾ ਤੋੜਦੀ ਖੁਦ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮੋਹ
ਬੋਲ ਵੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਕਦੇ ਸਕਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਖੋਹ

ਨਾ ਵੀ ਬਦਲਣ ਥਾਂ ਵੀ ਬਦਲਣ
ਬਦਲਣ ਸ਼ਹਿਰ ਗਰਾਂ
ਜਿਸ ਵੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜੰਮਿਆ ਕੋਈ
ਬਦਲੇ ਨਾ ਓਹ ਮਾਂ
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਦਾ
ਕਰਜਾ ਉਤਰੇ ਨਾ

ਕਾਇਆ ਦੇ ਕਾਗਦ ਤੇ ਖੁਣਿਆ
ਸੱਚ ਨਾ ਬਦਲੇ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ
ਪੁੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਤਰ ਪੰਜਾਬੀ
ਸਦੀਆਂ ਬਦੀਆਂ ਸਮੇਂ ਭਿਆਲ

ਸਤ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਸੱਤਿਆ ਇਸਦੀ
ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਵੇ
ਫਸਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਣ ਕਣ ਮਿੱਟੀ
ਕਾਇਆ ਅੰਦਰ ਲਹਿ ਜਾਵੇ

ਮਾਂ ਦੁੱਧ ਥਾਈ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵੀ
ਕਣ ਕਣ ਖੂਨ 'ਚ ਵਹਿ ਜਾਵੇ

ਬੋਲੀ ਪੀਰ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੀ ਇਹ
ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ
ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮ ਦੀ ਨਹੀ ਗੋਲੀ
ਨਾ ਕੂੜ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ

ਅੱਕ ਪਲਾਹੀ ਜੰਗਲੀ ਸਬਜ਼ਾ
ਵਧਦਾ ਕਾਦਰ ਮਿੱਟੀ ਜ਼ੋਰ
ਜਿਸ ਬੂਟੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ
ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਓਹ ਕਮਜ਼ੋਰ
ਟੁੱਟ ਟੁੱਟ ਕੇ ਹੈ ਫਿਰ ਫੁੱਟ ਪੈਂਦਾ
ਝੱਖੜ ਅਓਣ ਕਿੰਨੇ ਮੂੰਹਜੋਰ
ਲੋਕ-ਬੋਲ ਵੀ ਏਦਾਂ ਈ ਹਰਦਮ
ਹਰਵਰਿਆਏ ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇ ਮਾਂ ਹੈ ਆਖਰ
ਹੋਰ ਮਾਸੀਆਂ ਤਾਈਆਂ ਨੇ
ਕੁੜਮਾਚਾਰੀ ਮਾਣ ਉਹਨਾ ਨੂੰ
ਜਿਤ ਜਾਈਆਂ ਪ੍ਰਨਾਈਆਂ ਨੇ
ਰਿਸ਼ਤੇ ਥਾਓਂ ਥਾਈਂ ਸੋਹੰਦੇ
ਧੁਰ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਆਈਆਂ ਨੇ
ਮਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਪਰ ਮਾਂ ਨਾ ਹੋਵਣ
ਜੀ ਆਇਆਂ ਜੇ ਆਈਆਂ ਨੇ

ਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਲੈ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ
ਨਾ ਕੋਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਂਦ ਹੋਂਦ, ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇ

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੱਗ ਵਸਦਾ ਹੈ
ਮਾਂ ਛਾਂ ਦੇ ਬਿਨ ਹਰ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤਾ
ਲੱਖ ਦਾ ਲਗਦਾ ਕੱਖ ਦਾ ਹੈ

ਬੇਲੀ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹੈ
ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਕੀ ਬਿਖੇੜਾ ਹੈ
ਫਿਰਕੇ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਫਿਕਰੇ ਨੇ
ਕੇਈ ਤੇਰਾ ਹੈ ਕੇਈ ਮੇਰਾ ਹੈ
ਪਿੰਡ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਆਲਮ ਸਾਂਝਾ
ਵੱਖ ਵੱਖ ਘਰੀਂ ਬਸੇਰਾ ਹੈ
ਚਿੰਤਪੁਰੀ ਨੈਣਾ ਤੇ ਜਵਾਲਾ
ਬੜਾ ਨਿਰਾਲਾ ਘੇਰਾ ਹੈ
ਇੱਕ ਘਰ ਵਸਦਾ ਪਾਰ ਸਮੁੰਦਰੋਂ
ਜਿਸਦਾ ਜਸ ਬਥੇਰਾ ਹੈ
ਇੱਕ ਘਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੈ ਵਸਦਾ
ਇੱਕ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਡੇਰਾ ਹੈ

ਬੇਲੀ ਦੇ ਬੇਲ ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਨੇ
ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਮਾਂਜੇ ਨੇ
ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਵੱਸਦੀ
ਗੁਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬੇਲ ਸੁਣਾਂਦੇ ਨੇ
ਇਸ ਬੇਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਹੀਰ ਕਿਹਾ
ਭਿੱਜ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਾਂਝੇ ਨੇ
ਬੈਗੈਰਤ ਨੇ ਜਾਂ ਲਾਵਾਰਸ
ਜੇ ਮਾਂ ਬੇਲੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨੇ
ਜੰਗ ਜ਼ਫਰ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ
ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸੀ ਹਰਫੀਆਂ
ਕਿੱਸੇ ਅੱਲਾਂ ਅਖਾਣ ਕਹਾਣੇ

ਕਾਫੀਆਂ ਵੀ ਨੇ ਅਸਰਫੀਆਂ
ਘੋੜਿਆਂ ,ਕਾਮਨ ,ਸੁਹਾਗ ,ਸਿੱਠਣੀਆਂ
ਢੇਲੇ,ਜਿੰਦੂਏ ਮਾਹੀਏ
ਭੰਗੜੇ ,ਗਿੱਧੇ ,ਕਿੱਕਲੀ ,ਝੂਮਰ
ਲੁੱਡੀ ਧਮਾਲਾਂ ਪਾਈਏ
ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਸੱਦਾਂ ਅੰਤ ਨਾ ਕੋਈ
ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ
ਸਿੱਠ ,ਅਲਾਹੂਈਆਂ ਵੈਣ ਸਿਆਪੇ
ਕੀ ਕੀ ਹੋਰ ਗਿਣਾਈਏ

ਚੱਜ ਸੁਚੱਜੇ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੇ
ਬਾਰਾਂ ਮਾਂਹ ਤੇ ਸਿੱਠ ਗੁਲਜ਼ਾਰ
ਬਹੁਰੰਗੀ ਤੇ ਅਸ਼ਟ ਭੁਜਾਵੀ
ਬੇਲੀ ਸਾਦਾ ਬਹਾਰ
ਬਹਾਵਲਪੁਰੀ ਲਾਹੌਰੀ ਝਾਂਗੀ
ਤੇ ਧਨ ਪੇਠੇਹਾਰ
ਪੁਆਧ ਦੁਆਬੀ ਨਾਲੇ ਮਾਝੀ
ਮਲਵਈ ਵੱਡ ਅਕਾਰ
ਕਾਂਗੜ ,ਬਾਂਗਰ ਅਤੇ ਡੇਗਰੀ
ਗੁਜਰੀ ਸਾਕਾਚਾਰ
ਹੁੰਦੜਹੇਲ ਤੇ ਬਾਂਕੀ ਨੱਢੀ
ਇਹ ਨਖਰੀਲੀ ਨਾਰ
ਖਾਂਦੀ ਪੀਂਦੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬਣ
ਬੜੀ ਹਾਜਮੰਦਾਰ
ਸੰਸਗਿਰੀ,ਪ੍ਰਾਕਿਰਤ ਤੇ ਹਿੰਦੀ
ਇਸਦੇ ਸਾਂਝ ਅਧਾਰ
ਪਸ਼ਤੇ ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ
ਇਸਦੇ ਵਿੱਚ ਸੁਮਾਰ "